

The Effect of the COVID-19 Pandemic on Nursing Students' Concerns and Attitudes About the Nursing Profession

Ayşe Çalmaz^{1,a,*}, İlknur Aydın Avcı^{2,b}

¹First and Emergency Aid Program, İskilip Vocational School, Hitit University, Çorum, Türkiye

²Department of Nursing, Faculty of Health Sciences, Ondokuz Mayıs University, Samsun, Türkiye

*Corresponding author

Research Article

History

Received: 10/07/2024

Accepted: 21/07/2024

ABSTRACT

Text

This study was conducted to determine the effect of the Covid-19 pandemic on nursing students' attitudes towards the nursing profession. The study, with a descriptive research design, was conducted on 368 nursing students studying in the nursing department between June and September 2020 and participating in the research on a voluntary basis in an interactive environment. Data were collected online with students via a survey form consisting of questions about demographic characteristics and an attitude scale towards the nursing profession. As a result of the data obtained, the HMTS total score average is 164.28±19.38, and the attitude of nursing students towards the nursing profession is positive. At the same time, it was observed that the positive attitudes of the students towards the nursing profession, who thought that nurses worked devotedly during the Covid-19 pandemic, stated that the nursing education received had an impact on epidemic awareness, and could not regret their decision to choose a profession due to the epidemic, were higher than others. The readiness of nursing students for epidemics is important. Providing the necessary psych support and necessary education for nursing students will be important for the nursing profession.

Keywords: Attitude towards the nursing profession, Nursing students, Pandemic

COVID-19 Pandemisinin Hemşirelik Öğrencilerinin Hemşirelik Mesleğine İlişkin Endişeleri ve Tutumları Üzerine Etkisi

Süreç

Geliş: 10/07/2024

Kabul: 21/07/2024

Copyright

This work is licensed under
Creative Commons Attribution 4.0
International License

Öz

Bu çalışma Covid-19 pandemisinin hemşirelik öğrencilerinin hemşirelik mesleğine olan tutumları üzerine etkisini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Tanımlayıcı araştırma desenindeki çalışma, Haziran-Eylül 2020 tarihleri arasında hemşirelik bölümünde öğrenim gören ve interaktif ortamda araştırmaya gönüllülük esasına dayalı katılan 368 hemşirelik öğrencilerinde yapılmıştır. Veriler çevrimiçi olarak öğrencilerle demografik özelliklere dair sorular ve hemşirelik mesleğine yönelik tutum ölçeğinden oluşan anket formu ile toplanmıştır. Elde edilen veriler sonucunda HMTÖ toplam puan ortalaması 164.28±19.38 olup, hemşirelik öğrencilerinin hemşirelik mesleğine yönelik tutumu olumludur. Aynı zamanda Covid-19 pandemisinde hemşirelerin özveriyle çalıştığını düşünen, alınan hemşirelik eğitiminin salgın farkındalığına etkisi olduğunu belirten ve salgının meslek seçme kararından pişman olamayan öğrencilerin hemşirelik mesleğine yönelik olumlu tutumlarının da diğerlerine göre yüksek olduğu görülmüştür. Salgınlaraya yönelik hemşirelik öğrencilerinin hazır bulunuşluğu önemlidir. Hemşirelik öğrencileri için gerekli psikodestek ve gerekli eğitimin sağlanması hemşirelik mesleği adına önemli olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik mesleğine yönelik tutum, Hemşirelik öğrencileri, Pandemi

^a aysezeren@hotmail.com

^{ib} https://orcid.org/0000-0002-8253-3956

^b ilknurazdin@hotmial.com

^{ib} https://orcid.org/0000-0002-5379-3038

How to Cite: Çalmaz A, Avcı Aydın İ (2024) The Effect of the COVID-19 Pandemic on Nursing Students' Concerns and Attitudes About the Nursing Profession, Journal of Health Sciences Institute, 9(2): 231-236

Giriş

Geçmiş yıllarda, SARS ve MERS salgınlarına sebep olan koronavirüs, Çin'in Wuhan kentinde 2019 yılı Aralık ayı itibarıyla insandan insana bulaşabilen Covid-19 ile adı verilen yeni bir koronavirüs olarak ortaya çıktı (Chen ve ark., 2020; Stankovska ve ark., 2020). Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) hastalığın hızlı yayılmasını önlemek, mortaliteyi azaltmak ve tüm dünya ülkelerinin tedbirler alması için 11Mart 2020 tarihinde Covid-19 hastalığını pandemik bir hastalık olarak ilan etti (WHO, 2020a).

Tüm dünyayı etkisi altına alan Covid-19; henüz tedavisi bulunmayan, bulaşma hızı ve mortalite oranı yüksek olan hastalıklardan biri olarak kayda geçerken (Novel, 2020), DSÖ 2020 verilerine göre, tüm dünyada Covid-19 tanısı

alan ve virüs nedeniyle ölen kişi sayısı oldukça yükselmiştir. (WHO, 2020b). Türkiye'deki veriler de dünya geneline benzemektedir (T.C. Sağlık Bakanlığı, 2020). Sayılarındaki artış giderek, sosyal, ekonomik, siyasi ve sağlık açısından kriz oluşturmaktadır (Grabowski ve Maddox, 2020; Özatay ve Sak, 2020).

Covid-19 enfeksiyonu tipik olarak ateş, yorgunluk ve kuru öksürük belirtilerinin yanında; dispne, ishal, pnömoni ve akut solunum sıkıntısı sendromu (ARDS) gibi daha şiddetli semptomlara sebep olmaktadır (Choi ve ark., 2020). Kontrolsüz yurt dışı seyahatleri sonucu dünya genelinde hızlı yayılım gösteren hastalık damlacık yolu ile bulaşır (Chen ve ark., 2020; Huang, 2020). Bu virüsten

korunmak için; sosyal mesafeyi korumak, el hijyenine önem vermek ve maske kullanmak oldukça önemlidir (Dalton ve ark. 2020; WHO, 2020c). Hayati önem taşıyan bu tedbirler içinde, sağlık profesyonelleri sürecin tam ortasında yer almaktadır (Millar, 2020). Bulaş riskinin yüksek olduğu Covid-19 ile mücadelede hasta bakımında önemli bir grup olarak hemşireler ön plandadır (Yifan ve ark., 2020; Eghbalive ark., 2020; Nemati ve ark., 2020).

Covid-19 pandemisinde hemşirelerin mesleğe ilişkin tutumlarına yönelik yapılan çalışmada; gönüllü olarak Covid bölümlerinde çalışan hemşirelerin, travma şiddeti diğerlerine göre daha yüksek bulunsa da, bu hemşirelerin psikolojik olarak dayanıklılık gücünün ise daha yüksek düzeyde olduğu görülmüştür (Li ve ark., 2020). Yine, Çin'deki Covid-19 servislerde ve diğer servislerde çalışan onkoloji doktorları ve hemşireleri arasındaki tükenmişlik sıklığının karşılaştırılmasında, enfekte olmuş hastalarla çalışan sağlık personelinde daha az tükenmişlik sıklığı ve enfekte olma konusunda daha az endişeli oldukları saptanmıştır (Wu ve ark., 2020). Hemşireler ile hemşirelik öğrencilerinin karşılaştırıldığı başka bir çalışmada ise hemşirelerin daha güçlü duygusal tepkilerinin olduğu ve problem odaklı başa çıkmaya daha istekli davrandıkları görülmüştür (Huang ve Rong Liu, 2020). Hemşirelik öğrencilerinin mezun olduklarında, salgınlarda çalışma olasılığı üzerine gelecekte bu tür krizleri yönetecek donanımına sahip olması ve mesleğini başarı ile icra etmesi önemlidir. Bu çalışma Covid-19 pandemisinin hemşirelik öğrencilerinin hemşirelik mesleğine olan tutumları üzerine etkisini belirlemek amacıyla planlanmıştır.

Materyal ve Yöntem

Araştırmanın Türü

Bu araştırma 2020 yılında deneysel olmayan model olarak tanımlayıcı tiptedir.

Araştırmanın Yapıldığı Yer ve Zaman

Çalışmanın verileri Haziran-Eylül 2020 tarihleri arasında etik kurul onayından sonra hemşirelik bölümünde öğrenim gören öğrenciler arasında 3 ay süre içinde toplandı.

Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini, üniversitelerin hemşirelik bölümünde öğrenim gören ve interaktif ortamda araştırmaya gönüllülük esasına dayalı katılmayı kabul eden kadın ve erkek öğrencilerdir. Örneklemi web tabanlı anketi doldurmayı kabul eden hemşirelik öğrencileri oluşturdu. Araştırmanın çalışma grubu kartopu örnekleme yöntemiyle belirlenmesi planlandı. Araştırma hemşirelik öğrencisi 368 bireyin katılımı ile tamamlandı.

Verilerin Toplama Araçları

Araştırma verileri kişisel bilgi formu ve Hemşirelik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği (HMTÖ)'nden oluştu. Araştırmanın verileri üniversitelerin hemşirelik bölümünde okuyan ve interaktif ortamda araştırmaya katılmayı gönüllü oluru ile kabul eden öğrencilerden toplandı.

Kişisel bilgi formu: Anket formunun birinci bölümünde öğrencilerin yaş, cinsiyet, medeni durumu, sınıf düzeyi, ekonomik düzey algısı ve hemşirelik mesleğine ilişkin konu ile örtüşecek tutumları belirlemeye yönelik toplam 19 sorudan oluşan kişisel bilgi formuyla sorgulandı (Yifan ve ark., 2020; Eghbali ve ark., 2020; Grabowski ve Maddox, 2020; Özatay ve Sak, 2020; Nemati ve ark., 2020).

Hemşirelik mesleğine yönelik tutum ölçeği (HMTÖ): Araştırmanın meslek algısını belirlemeye ilişkin verileri yer aldığı, Çoban ve Kaşıkçı tarafından (2011) yılında geliştirilmiş olan 'Hemşirelik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği'nin hemşirelik mesleğinin özellikleri, hemşirelik mesleğini tercih etme durumu ve hemşirelik mesleğinin genel durumuna yönelik tutum olmak üzere üç alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçekte 40 madde (olumlu ve olumsuz tutumlarla ilgili) yer almakta ve beşli likert tipi (her bir ifade için, 1= hiç katılmıyorum, 5= tamamen katılıyorum) yanıtlanmaktadır. Hemşirelik mesleğinin özellikleri alt boyutu 18 maddeden oluşmaktadır (1-18.Maddeler), hemşirelik mesleğini tercih etme durumu alt boyutu 13 maddeden (19-31. Maddeler) ve hemşirelik mesleğinin genel durumuna yönelik tutum alt boyutu 9 maddeden (32-40. Maddeler) olmak üzere toplam 40 ifadeden oluşmaktadır. HMTÖ'nün 40 maddelik son halinin tersten puanlanacak maddeleri ise 21., 23., 25., 26., 28., 30., 34. ve 38.maddelerdir. Ölçekten alınan puan yükseldikçe hemşirelik mesleğine yönelik olumlu tutum yükselmektedir. Hemşirelik mesleği tutum ölçeğinin Cronbach-alpha katsayısı 0.91 ve test-tekrar test $r = .90$ (Çoban ve Kaşıkçı, 2011)'dir. Bu çalışmada Cronbach-alpha kat sayısı 0.92 olarak saptanmıştır.

Verilerin Analizi

Elde edilen verilerin değerlendirilmesinde SPSS 24 (IBM SPSS Statistics 24) paket program kullanılmıştır. Bulguların yorumlanmasında frekans tabloları ve tanımlayıcı istatistikler kullanılmıştır. Normal dağılıma uygun olmayan ölçüm değerleri için parametrik olmayan yöntemler kullanılmıştır. Parametrik olmayan yöntemlere uygun şekilde, iki bağımsız grubun ölçüm değerleri ile karşılaştırılmasında "Mann-Whitney U" test (Z-tablo değeri), bağımsız üç veya daha fazla grubun ölçüm değerleri ile karşılaştırılmasında "Kruskal-Wallis H" test (χ^2 -tablo değeri) yöntemi kullanılmıştır. Üç veya daha fazla grup için anlamlı fark çıkan değişkenlerin ikili karşılaştırmaları için Bonferroni düzeltmesi uygulanmıştır. Normal dağılıma sahip olmayan ölçüm değerlerinin birbirleriyle ilişkisinin incelenmesinde Spearman korelasyon katsayısı kullanılmıştır. Değerlendirmelerde $p < 0.05$ değerleri istatistiksel açıdan anlamlı olarak kabul edilmiştir.

Araştırmanın Etik Yönü

Araştırma Helsinki Bildirgesi İnsan Gönüllüleri Üzerindeki Tıbbi Araştırmalarda Etik İlkelerine uygun olarak yapıldı. Çalışmanın yapılabilmesi için yerel bir klinik araştırmalar etik kurulundan onay (2020-52) alındı. Sağlık Bakanlığı Bilimsel Araştırma platformundan yazılı izin (2020-08-05T13_41_17) alındı. Araştırmaya katılan öğrencilere araştırmaya ilişkin yazılı bilgilendirme yapılarak onamları alındı ve gönüllü katılımları sağlanmıştır.

Bulgular ve Tartışma

Araştırma grubunun yaş aralığı 17-26 olup, yaş ortalamaları 20,60±2,65 yıldır. Katılımcıların %81,8'i kadın, %44,6'si 1. sınıf ve %1,1'i evlidir. Öğrenciler üniversiteden önceden yaşanan yeri %56,8'i il merkezi ve %84,5'i ekonomik düzeyini orta olarak belirtmiştir.

Öğrencilerin hemşirelik mesleğine ilişkin durumları Çizelge 1'te verilmiştir. Öğrencilerin %70,7'si hemşirelik mesleğini sevdiği, %71,2'si mesleği değiştirmeyi istemediğini, %73,1'i hemşirelik mesleğini isteyerek seçtiği ve %38,9'unun hemşireliğin 1.tercihi olduğu belirtmiştir. Öğrencilerin %64,4'ü iş imkânları, %59,5'i kendi isteği ve %56,3'ü sağlık alanına olan ilgiden dolayı hemşirelik mesleğini seçtiği belirlenmiştir. Öğrencilerin %39,9'u hemşirelikle ilgili bilimsel yayınları takip ettiği, %85,3'ünün öğrenim gördüğü hemşirelik bölümünden memnun olduğu ve %78 iyi bir hemşire olacağını düşündüğü saptanmıştır.

Hemşirelik öğrencilerinin Covid-19 salgınının hemşirelik mesleği adına kaygı (kaygı %43,5/aşırı kaygı %43,5) oluşturduğu belirlenmiştir (Çizelge 2). Hemşirelik öğrencilerin %91,8'i Covid-19 pandemisinde hemşirelerin özverili çalıştığını, %76,1'i hemşirelik eğitiminin salgın farkındalığını etkilediğini, %71,5'i salgının hemşirelik mesleği seçme ile ilgili kararlarda hemşireliğini seçtiği için hiç pişman olmadığı ve %59'u hemşirelik eğitiminin salgınlara tamamen hazırladığı ifade etmiştir (Çizelge 2).

Hemşirelik öğrencilerin HMTÖ'ne verdiği cevapların ortalama puan değerleri Çizelge 3'te verilmiş olup, öğrencilerin verdiği cevapların genel olarak yüksek güvenilirlikte olduğu belirlenmiştir (Çizelge 3).

Hemşirelik öğrencilerinin Covid-19 pandemisi sürecinde özverili çalıştığı, hemşirelik eğitiminin salgın farkındalığına etkisi ve salgınların meslek seçme yönelik HMTÖ'ne verdiği cevaplara ilişkin bulguların dağılımı Çizelge 4'te verilmiştir. Öğrencilerin Covid-19 Pandemisinde hemşirelerin özverili çalıştığını düşünme durumlarına göre ölçek toplam ve alt boyutları ortalama puanları değerlendirildiğinde; hemşirelerin özverili çalıştığını düşünen öğrencilerin HMTÖ toplam ve 'hemşirelik mesleğinin özellikleri', 'hemşirelik mesleğini tercih etme' alt boyut puan ortalamaları, kısmen özverili çalıştığını düşünen öğrencilere göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu saptanmıştır (p<0.05, Çizelge 4). Diğer bir alt boyut olan 'hemşirelik mesleğinin genel durumuna yönelik tutum' alt boyut puan ortalaması Covid-19 Pandemisinde hemşirelerin özverili çalıştığını düşünen öğrencilerin, kısmen özverili çalıştığını düşünenlere ve kararsızlara göre daha yüksek bulunmuştur (p<0.05, Çizelge 4). Öğrencilerin aldıkları hemşirelik eğitiminin salgın farkındalığına etkisi durumlarına göre ölçek toplam ve alt boyutları ortalama puanları değerlendirildiğinde; hemşirelik eğitiminin salgın farkındalığını etkilediğini düşünen öğrencilerin HMTÖ toplam ve 'hemşirelik mesleğini tercih etme', 'hemşirelik mesleğinin genel durumuna yönelik tutum' alt boyut puan ortalamaları hemşirelik eğitiminin salgın farkındalığını kısmen etkilediğini düşünen öğrencilere göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir (p<0.05, Çizelge 4). Diğer bir alt boyut olan 'hemşirelik mesleğinin özellikleri' alt boyut puan ortalaması hemşirelik

eğitiminin salgın farkındalığını etkilediğini düşünen öğrencilerin hemşirelik eğitiminin salgın farkındalığını kısmen etkilediğini düşünen ve kararsız kalan öğrencilere göre daha yüksektir (p<0.05, Çizelge 4). Salgının mesleği seçme ile ilgili kararları etkilemesi durumlarına göre ölçek toplam ve alt boyutları ortalama puanları değerlendirildiğinde; hemşirelik seçtiği için pişman olmayan öğrencilerin HMTÖ toplam ve hemşirelik mesleğinin özellikleri', 'hemşirelik mesleğini tercih etme', 'hemşirelik mesleğinin genel durumuna yönelik tutum' alt boyut puan ortalamaları 'bu konuda ne düşüneceğini bilmeyen' ve 'doğru karar konusunda endişeleri olan' öğrencilere göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir (p<0.05, Çizelge 4).

Çizelge 1. Öğrencilerin hemşirelik mesleğine ilişkin bulguların dağılımı

Table 1. Distribution of students' findings regarding the nursing profession

Değişken (n=368)	n	%
Mesleği sevme durumu		
Evet	260	70,7
Hayır	19	5,2
Kararsızım	89	24,
Mesleği değiştirmeyi isteme		
Evet	106	28,8
Hayır	262	71,2
Mesleği isteyerek seçme		
Evet	269	73,1
Hayır	99	26,9
Hemşirelik mesleğini tercih sırası		
1.tercih	143	38,9
2.tercih	97	26,4
3.tercih	57	15,5
4 ve üzeri tercih	66	17,8
Son tercih	5	1,4
Hemşirelik mesleğini seçme nedenleri*		
Kendi isteğiyle	219	59,5
Sağlık alanına ilgi	207	56,3
Ekonomik kaygı	136	37
Mesleğe olan ilgi	94	25,5
Aile/ebeveyn isteği	142	38,6
İş imkânı	237	64,4
İl tercihi	44	12
Statü tercihi	23	6,3
Yakın çevrede sağlık personeli olması	43	11,7
Puanın hemşireliğe yetmesi	134	36,4
Hemşirelikle ilgili bilimsel yayınları takip etme		
Evet	147	39,9
Hayır	221	60,1
Hemşirelik bölümünden memnuniyet		
Evet	314	85,3
Hayır	54	14,7
İyi bir hemşire olacağını düşünme		
Evet	287	78
Hayır	11	3
Kararsız	70	19

*Soruya birden fazla cevap verilmiştir, yüzdeler her satır için toplam örnek sayısına göre hesaplanmıştır.

Çizelge 2. Covid-19 pandemisinin öğrencilerde hemşirelik mesleği açısından kaygı oluşturma durumu**Table 2.** The extent to which the Covid-19 pandemic creates anxiety in students regarding the nursing profession

Değişken (n=368)	n	%
Covid-19 salgını ile hemşirelik mesleği adına kaygılandırması		
0 (Hiç kaygılandırmadı)	48	13
1-5 (Kaygılandırdı)	160	43,5
6-10 (Aşırı düzeyde kaygılandırdı)	160	43,5
Covid-19 pandemisinde hemşirelerin özverili çalıştığını düşünme		
Evet	338	91,8
Hayır	20	5,4
Kısmen	10	2,8
Hemşirelik eğitiminin salgın farkındalığını etkilemesi		
Evet	280	76,1
Hayır	17	4,6
Kısmen	48	13
Kararsızım	23	6,3
Salgının mesleği seçme ile ilgili kararları etkilemesi		
Hemşireliği seçtiği için hiç pişman değil	263	71,5
Kararı ile ilgili endişeleri var	43	11,7
Bu konuda ne düşüneceğini bilmiyor	62	16,8
Hemşirelik eğitiminin salgınlara hazırladığı düşüncesi		
0 (Hiç hazırlamadı)	21	5,7
1-5 (Hazırladı)	130	35,3
6-10 (Tamamen hazırladı)	217	59

Çizelge 3. HMTÖ ve alt boyutlarına ilişkin bulguların dağılımı**Table 3.** Distribution of findings regarding HMTS and its sub-dimensions

Ölçekler	$\bar{X} \pm S.S$ (min-max)	Cronbach- α katsayısı
Hemşirelik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği toplam puan	164,28 \pm 19,38 (59-199)	0,922
Hemşirelik mesleğinin özellikleri	79,33 \pm 10,55 (21-90)	0,938
Hemşirelik mesleğini tercih etme	50,83 \pm 8,72 (16-65)	0,845
Hemşirelik mesleğinin genel durumuna yönelik tutum	34,12 \pm 4,02 (14-44)	0,736

Çizelge 4. Öğrencilerin bazı özelliklerine göre HMTÖ puanlarının karşılaştırılması**Table 4.** Comparison of HMTS scores according to some characteristics of students

Değişkenler	n(368)	Hemşirelik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği			HMTÖ Toplam Puanı $\bar{X} \pm S.S$
		Alt Boyutlar Hemşirelik mesleğinin özellikleri $\bar{X} \pm S.S$	Hemşirelik mesleğini tercih etme $\bar{X} \pm S.S$	Hemşirelik mesleğinin genel durumuna yönelik tutum $\bar{X} \pm S.S$	
Covid-19 pandemisinde hemşirelerin özverili çalıştığını düşünme					
Evet	338	80,47 \pm 8,74	51,43 \pm 8,26	34,48 \pm 3,57	166,38 \pm 16,36
Kısmen	20	66,35 \pm 16,81	42,80 \pm 11,38	30,15 \pm 6,68	139,30 \pm 30,77
Kararsızım	10	69,90 \pm 22,09	46,30 \pm 9,60	30,10 \pm 5,55	143,30 \pm 35,45
		$\chi^2=25,431$ * $p=0,000$ [1-2]	$\chi^2=15,869$ * $p=0,000$ [1-2]	$\chi^2=17,231$ * $p=0,000$ [1-2,3]	$\chi^2=23,844$ * $p=0,000$ [1-2]
Aldıkları hemşirelik eğitiminin salgın farkındalığını etkilemesi					
Evet ¹	280	80,78 \pm 8,87	52,09 \pm 7,79	34,61 \pm 3,75	167,49 \pm 16,28
Hayır ²	17	79,94 \pm 7,80	49,12 \pm 13,50	33,53 \pm 3,10	159,59 \pm 19,34
Kısmen ³	48	73,29 \pm 14,26	45,67 \pm 9,73	31,92 \pm 4,74	150,87 \pm 25,91
Kararsızım ⁴	23	73,87 \pm 15,60	49,65 \pm 8,20	33,17 \pm 4,65	156,70 \pm 24,51
		$\chi^2=21,119$ $p=0,000$ [1-3,4]	$\chi^2=20,861$ $p=0,000$ [1-3]	$\chi^2=20,990$ $p=0,000$ [1-3]	$\chi^2=27,743$ $p=0,000$ [1-3]
Salgının mesleği seçme ile ilgili kararları etkilemesi					
Bu konuda ne düşüneceğini bilmiyor ¹	62	75,45 \pm 15,15	45,42 \pm 7,76	32,77 \pm 4,59	153,64 \pm 24,11
Doğru karar konusunda endişeleri var ²	43	75,88 \pm 12,29	41,70 \pm 10,36	32,40 \pm 4,67	149,98 \pm 23,31
Hemşirelik seçtiği için pişman değil ³	263	80,81 \pm 8,41	53,59 \pm 6,86	34,72 \pm 3,61	169,13 \pm 14,83
		$\chi^2=12,398$ $p=0,002$ [1,2-3]	$\chi^2=87,000$ $p=0,000$ [1,2-3]	$\chi^2=19,225$ $p=0,000$ [1,2-3]	$\chi^2=54,184$ $p=0,000$ [1,2-3]

*Normal dağılıma sahip olmayan verilerde üç veya daha fazla bağımsız grubun karşılaştırılmasında "Kruskall-Wallis H" test (χ^2 -tablo değeri) istatistikleri kullanılmıştır.

Covid-19 pandemisinin hemşirelik öğrencilerinin hemşirelik mesleğine olan tutumları üzerine etkisini belirlemek amacıyla yapılan bu çalışmada öğrencilerin Hemşirelik Mesleğine Yönelik Tutum toplam ve tüm alt boyutlarda yüksek oranda olumlu olduğu saptanmıştır. Çalışmamıza benzer şekilde çalışmalar mevcuttur (Özdemir ve Kaya, 2023; Çalışkan ve ark., 2021; Zencir, 2016). Meslek bir bireyin toplumdaki yansımaları olup, mesleğin bireyin üzerindeki etkileri oldukça önemlidir (Özveren ve ark., 2017). Bu çalışmada hemşirelik öğrencilerinin hemşirelik mesleğini sevdiğini, hemşirelik mesleğini değiştirmek istemedikleri, hemşirelik bölümünden memnun oldukları, iyi bir hemşire olacağını düşündükleri, mesleği isteyerek seçtikleri ve birinci tercih olarak seçme durumlarının en yüksek oranlara sahip olduğu görülmüştür. Çalışmaya paralel şekilde Çalışkan ve arkadaşlarının pandemi döneminde yaptıkları çalışmada hemşirelik öğrencilerinin mesleği isteyerek seçtikleri görülmüştür (Bahçecioğlu Turan ve ark., 2021; Çalışkan ve ark., 2021). Çalışmaya benzer başka bir araştırmada hemşirelik mesleğini değiştirmeyi düşünmeyen oranları hemşirelik öğrencilerinin oranı %72,9 olarak bulunmuştur (Černelič-Bizjak, ve Dolenc, 2022). Çalışmada öğrencilerin hemşirelik mesleğini seçme nedenleri arasında sırasıyla iş imkanı, kendi isteği ve sağlık alanına ilgi ilk üç sırada yer almıştır. Covid-19 salgının hemşirelik mesleği adına az ya da çok kaygılandığı ifade eden öğrenciler oranı oldukça yüksektir. Aynı zamanda pandemide salgının mesleğe hemşirelerin özveriyle çalıştıklarını ifade eden öğrencilerin oranı yüksektir. Öğrenciler aynı zamanda aldıkları eğitimin salgın farkındalığı yüksek oranda etkilediğini, salgından kaynaklı meslek seçimine yönelik pişman olmadıklarını dile getirmiş ve hemşirelik eğitimlerinin hazırladı/aşırı hazırladı durumunda yüksek oranların olduğu belirlenmiştir. Hemşirelik öğrencilerinde pandemi sürecinde yapılan başka bir çalışmada da pandemi nedeniyle hemşirelik mesleğine yönelik kaygı durumu %43,2 olarak bulunmuştur (Bahçecioğlu Turan ve ark., 2021). Topan ve arkadaşlarının pandemide yaptıkları çalışmada hemşirelik öğrencilerinin %67,5'inin stres, gerginlik ve kaygı yaşadığı belirlenmiştir (Topan ve ark., 2023). Çalışmada öğrencilerin hemşirelik mesleğine yönelik tutumlarının olumlu olması sebebiyle pandemi döneminden etkilenmediğini görülmüştür. Bahçecioğlu Turan ve arkadaşlarının yaptığı çalışmada da virüsün çok yaygın olduğu illerde eğitim gören hemşirelik öğrencilerinin mesleğe yönelik tutumlarının daha olumlu olduğu belirlenmiştir (Yıldırım ve ark., 2023; Bahçecioğlu Turan ve ark., 2021; Karabulut ve ark., 2021). Çalışmaya benzer özellikte diğer bir araştırmada pandemi döneminde hemşirelik birinci sınıf öğrencilerinin hemşirelik mesleğine yönelik tutumları olumlu olduğu ölçek puanlarından (161,49±19,54) saptanmıştır (Yılmaz ve Yılmaz, 2021). Topan ve arkadaşlarının hemşirelik öğrencilerinde yaptığı çalışmada da hemşirelik mesleğine yönelik tutumları (160,12±22,62) olumludur (Topan ve ark., 2023). Pandemi döneminde yapılan bu çalışmada hemşirelerin pandemi sürecinde özveriyle çalıştıklarını düşünen öğrencilerin hemşirelik mesleğine yönelik

tutumlarının da arttığı görülmüştür. Aynı şekilde bu çalışmada hemşirelik eğitiminin salgın farkındalığını etkilediği olarak ifade eden öğrencilerin de hemşirelik mesleğine yönelik tutumlarının da yüksek düzeyde olumlu olduğu saptanmıştır. Hemşirelik öğrencilerinin salgın sürecinde mesleği seçme kararlarından pişman olmayan yine hemşirelik mesleğine yönelik tutumlarının olumlu olduğu belirlenmiştir. Çalışmaya paralel bir araştırmada ise meslekten yabancılaşma hissetmeyen ve işini bırakmayı düşünmeyen hemşirelik öğrencilerinin mesleğine yönelik tutum puanlarının daha yüksek olduğu görülmüştür (Topan ve ark., 2023).

Sonuç

Sonuç olarak, pandemi sürecinde hemşirelik öğrencilerinin hemşirelik mesleğine yönelik tutumu olumludur. Covid-19 pandemisinde hemşirelerin özveriyle çalıştığını düşünen, alınan hemşirelik eğitiminin salgın farkındalığına etkisi olduğunu belirten ve salgının meslek seçme kararından pişman olamayan öğrencilerin hemşirelik mesleğine yönelik olumlu tutumlarının da arttığı görülmüştür. Covid-19 pandemisinin hemşirelik mesleğine ilişkin hemşirelik öğrencilerinde kaygı oluşturması öğrencilerin salgınlara karşı hazır bulunuşluğu ile açıklanabilir. Yaşanan ve yaşanabilecek tüm afetlere yönelik hemşirelik öğrencilerine gerekli psikososyal desteğin sağlanması ve afet bilincinin oluşturulmasına yönelik eğitimlerin yararlı olacağı düşünülmektedir.

Çıkar Çatışması Bildirimi

Çalışmada herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Teşekkür

Çalışmaya katılan tüm hemşirelik öğrencilerine teşekkür ederiz.

Kaynaklar

- Bahçecioğlu Turan, G., Özer, Z., & Ciftci, B. (2021). Analysis of anxiety levels and attitudes of nursing students toward the nursing profession during the COVID-19 pandemic. *Perspectives in psychiatric care*, 57(4), 1913-1921, DOI: 10.1111/ppc.12766.
- Černelič-Bizjak, M., & Dolenc, P. (2022). Relationship between nursing students' attitudes toward nursing profession and online learning satisfaction during COVID-19 lockdown. *Plos one*, 17(11), e0277198, DOI: 10.1371/journal.pone.0277198.
- Chen, N., Zhou, M., Dong, X., Qu, J., Gong, F., Han, Y., ... & Yu, T. (2020). Epidemiological and clinical characteristics of 99 cases of 2019 novel coronavirus pneumonia in Wuhan, China: a descriptive study. *The Lancet*, 395(10223), 507-513, DOI: 10.1016/S0140-6736(20)30211-7.
- Chen, X., Tian, J., Li, G., & Li, G. (2020). Initiation of a new infection control system for the COVID-19 outbreak. *The Lancet Infectious Diseases*, 20(4): 397-398, DOI: 10.1016/S1473-3099(20)30110-9.
- Choi, K. R., Jeffers, K. S., & Logsdon, M. C. (2020). Nursing and the Novel Coronavirus: Risks and Responsibilities in a Global

- Outbreak. *Journal of Advanced Nursing*, 76(7): 1486–1487, DOI: 10.1111/jan.14369.
- Çalışkan, E., Kargin, M., & Ersöğütçü, F. (2021). Hemşirelik öğrencilerinde Covid-19 korkusu ile hemşirelik mesleğine yönelik tutum arasındaki ilişki. *Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*, 30(3), 170-180, DOI: 10.17942/sted.880773.
- Çoban, İ.G. & Kaşıkçı, M. (2011). Development of the Attitude Scale for Nursing Profession. *International Journal of Nursing Practice*, 17, 518–524, DOI: 10.1111/j.1440-172X.2011.01961.x.
- Dalton, C. B., Corbett, S. J., & Katelaris, A. L. (2020). Pre-emptive low cost social distancing and enhanced hygiene implemented before local COVID-19 transmission could decrease the number and severity of cases. *The Medical Journal of Australia*, 212(10), 1, DOI: 10.5694/mja2.50602
- Eghbali, M., Negarandeh, R., & Froutan, R. (2020). COVID-19 epidemic: Hospital-level response. *Nursing Practice Today*, 7(2), 81-83, DOI: 10.18502/npt.v7i2.2728.
- Grabowski, D. C., & Maddox, K. E. J. (2020). Postacute Care Preparedness for COVID-19: Thinking Ahead. *JAMA*, E1-E2, 323(20):2007-2008, DOI:10.1001/jama.2020.4686.
- Huang, L., & Rong Liu, H. (2020). Emotional responses and coping strategies of nurses and nursing college students during COVID-19 outbreak. *medRxiv*, 1-17, DOI: 10.1371/journal.pone.0237303.
- Huang, L., Lin, G., Tang, L., Yu, L., & Zhou, Z. (2020). Special attention to nurses' protection during the COVID-19 epidemic, 24:120,1-3, DOI: 10.1186/s13054-020-2841-7.
- Karabulut, N., Yaman Aktaş, Y., Gürçayır, D., Bulut, G., Kara, A., & Yıldız, B. (2021). The effect of perceived stress and personality types of nursing college students on attitudes towards nursing profession during Covid-19 pandemic. *Vulnerable Children and Youth Studies*, 16(4), 345-357, DOI: 10.1080/17450128.2021.1954738.
- Li, Z., Ge, J., Yang, M., Feng, J., Qiao, M., Jiang, R., ... & Zhou, Q. (2020). Vicarious traumatization in the general public, members, and non-members of medical teams aiding in COVID-19 control. *Brain, behavior, and immunity*. <https://www.elsevier.com/locate/ybrbi>, 1-4, DOI: 10.1016/j.bbi.2020.03.007.
- Millar, R. C. (2020). Nursing a patient with Covid-19 infection. *Tasman Medical Journal*, 1(1),4-8.
- Nemati, M., Ebrahimi, B., & Nemati, F. (2020). Assessment of Iranian Nurses' Knowledge and Anxiety Toward COVID-19 During the Current Outbreak in Iran. *Archives of Clinical Infectious Diseases*, (In Press),1-5, DOI: 10.5812/archcid.102848.
- Novel, C. P. E. R. E. (2020). The epidemiological characteristics of an outbreak of 2019 novel coronavirus diseases (COVID-19) in China. *Zhonghua liu xing bing xue za zhi= Zhonghua liuxingbingxue zazhi*, 41(2), 145, DOI: 10.3760/cma.j.issn.0254-6450.2020.02.003.
- Ozdemir, C., & Kaya, A. (2023). Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Hemşirelik Mesleğine Yönelik Tutumlarının Belirlenmesi. *Sağlık Profesyonelleri Araştırma Dergisi*, 5(3), 152-158, DOI: 10.57224/jhpr.1275568.
- Özatay, F., & Sak, G. (2020). COVID-19'un Ekonomik Sonuçlarını Yönetebilmek İçin Ne Yapılabilir?. *TEPAV Politika Notu*, (202005), 1-8.
- Özveren, H., Gülnar, E., & Özden, D. (2017). Hemşirelik öğrencilerinin meslek seçimini etkileyen faktörlerin belirlenmesi. *Turkish Journal of Clinics and Laboratory*, 8(2), 57-64, DOI: 10.18663/tjcl.320040.
- Stankovska, G., Memedi, I., & Dimitrovski, D. (2020). Coronavirus Covid-19 Disease, Mental Health And Psychosocial Support. *Society Register*, 4(2), 33-48, DOI: 10.14746/sr.2020.4.2.03.
- T.C. Sağlık Bakanlığı, 2020. Türkiye'deki Güncel Durum. <https://covid19.saglik.gov.tr/> Erişim Tarihi: 14.04.2020.
- TOPAN, A., AYYILDIZ, TK, ÖZŞAVRAN, M., & TOP, FU (2023). COVID-19 salgını sırasında hemşirelik öğrencilerinin mesleklerine yönelik tutumlarının değerlendirilmesi. *Minerva*, 64 (4), 530-6, DOI: 10.23736/S2724-6612.22.02351-X.
- WHO, 2020. (a) WHO Director-General's opening remarks at the media briefing on COVID-19- 11 March 2020. <https://www.who.int/dg/speeches/detail/who-director-general-s-opening-remarks-at-the-media-briefing-on-covid-19--11-march-2020> Erişim Tarihi: 13.04.2020.
- WHO, 2020. (b) Coronavirus (COVID-19). <https://who.sprinkl.com/> Erişim Tarihi: 14.04.2020.
- WHO, 2020. (c) Basic protective measures against the new coronavirus <https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019/advice-for-public> Erişim Tarihi:13.04.2020
- Wu, Y., Wang, J., Luo, C., Hu, S., Lin, X., Anderson, A. E., ... & Qian, Y. (2020). A comparison of burnout frequency among oncology physicians and nurses working on the front lines and usual wards during the COVID-19 epidemic in Wuhan, China. *Journal of Pain and Symptom Management*, 60 (1),60-65, DOI: 10.1016/j.jpainsymman.2020.04.008.
- Yıldırım, T. Ö., Karatepe, H. K., & Şen, H. T. (2023). The Relationship Between Stress and Professional Attitude of Nursing Students During the COVID-19 Pandemic. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 12(3), 940-950, DOI: 10.37989/gumussagbil.1095479.
- Yifan, T., Ying, L., Chunhong, G., Jing, S., Rong, W., Zhenyu, L., ... & Peihung, L. (2020). Symptom Cluster of ICU nurses treating COVID-19 pneumonia patients in Wuhan, China. *Journal of Pain and Symptom Management*, 60 (1), 48-53, DOI: 10.1016/j.jpainsymman.2020.03.039
- Yılmaz, D. ve Yılmaz, DU (2021). Birinci sınıf hemşirelik öğrencilerinde Koronavirüs (COVID-19) korkusu ile mesleğe yönelik tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Güncel Sağlık Bilimleri Dergisi*, 47 (3), 331, DOI: 10.15511/tjtftp.21.00479.
- Zencir, G. (2016). Hemşirelik öğrencilerinin hemşirelik mesleğine yönelik tutumları ile hemşirelik tercihi arasındaki ilişki: Türkiye örneği. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 9(2), 30-37.